

Joachim Stockmann Peter Götze

Disputatio Medica, Inauguralis De Renum Et Vesicae Calculo

Rostochi[i]: Kilius, 1646

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730118436>

Druck Freier Zugang

Inacs: Stockmanns, Joachim
Resp: Sätze, Peter

R. M. mod. 1646

+ Progn.

πάντες ἀφ' ἐνός.

TATIO MEDICA, INAUGURALIS
DE

ENUM T VESICÆ CALCULO,

Quam

a, Autoritate & Decretô Am-
ni *Senatus Medici* in Celeberrima
& Antiquissima

CSARUM ACADEMIA

SUB PRÆSIDIO

IRI *Clarissimi & Experientissimi*

DACHIMI STOCKMANNI,

phiæ & Medicinæ Doctoris,

is Publ. ejusdemq; Reip. Patriæ Physici

i, Dn. Præceptoris per quadriennium fide-

ni, & Evergetæ submissa sibi observantiâ in per-
petuum colendi,

o summo Dignitatis Doctoralis in Arte Medica gradu

licitus discutiendam & examinandam proponit

IS GÖTZE, Graboviô - Megapolit.

In Auditorio Majori,

d diem IX Julii, horis ante & pomeridianis.

ROSTOCHI,

COLAI KILII, Acad. Typogr. ANNO 1646.

πάν' ἀφ' ἐνός.

DISPUTATIO MEDICA, INAUGURALIS

DE

RENUM
ET VESICÆ
CALCULO,

Quam

Ad sensu, Autoritate & Decretô Am-
plissimi *Senatus Medici* in Celeberrima
& Antiquissima

ROSARUM ACADEMIA

SUB PRÆSIDIO

VIRI *Clarissimi & Experientissimi*

DN. JOACHIMI STOCKMANNI,
Philosophiæ & Medicinæ Doctoris,
Professoris Publ. ejusdemq; Reip. Patriæ Physici
Ordinarii, Dn. Præceptoris per quadriennium fide-
lissimi, & Evergetæ submissa sibi observantiâ in per-
petuum colendi,

*Pro obtinendo summo Dignitatis Doctoralis in Arte Medica gradu
Publicitus discutiendam & examinandam proponit*

PETRUS GÖTZE, Graboviô-Megapolit.

In Auditorio Majori,

ad diem IX Julii, horis ante & pomeridianis.

ROSTOCHI,

Typis NICOLAI KILII, Acad. Typogr. ANNO 1646.

V I R O
CLARISSIMO, EXCELLENTISSIMO
ET EXPERIENTISSIMO,

DN. JOACHIMO STOCK-
MANNO, Philosophiæ & Med. D.

Celeberrimo, Professori Academiæ Rosto-
chiensis dignissimo, ibidemq; Reipubl:
Patriæ Physico Ordinario,

Juxtimq;

VIRO INTEGERRIMO, ET HUMANISSIMO,
ARTE PHARMACEUTICA longq; Rerum,
Chymicarum Usu Celebri

DN. GEORGIO DETHARDING,
PHARMACOPOEO Stetinenfi
Solertissimo,

*Dn. Dn. Præceptorib. & Evergetis omni ob-
servantia cultu æternum honorandis,*

Theoremata sua hac Medica Inauguralia.

in
debitæ gratitudinis,
Filialis obsequij
& candidis. Amoris
Symbolon.

L. Mq;

inscribit & offert

PETRUS GÖTZE.

P R O O E M I U M.

Inter Affectus, qui Animum variè percellunt, & Corpus humanum atrocissimis sæpenumero affligunt cruciatibus, postremo loco minimè habendus esse videtur Calculus: Qui uti est multis sat periculosus, ita quoque summè acerbus; Nam (Quæ Kentmanni libell. de Calc. opinio,) vix ulla acerbior Mors homini contingere potest, eâ ipsâ, quam Calculi inferunt tormenta, ubi quis violento impetu adigitur, ut Animam indignabundus exhalet suam. Et memoriâ proditum est, inventos esse qui tandem sevisissimi doloris immanitate ac diuturnitate victi, ad eum desperationis gradum compulsi fuere, ut manus violentas potius sibi inferre, immò (horresco referens) Animam Sathana commendare, quàm tantos dolores diutius sustinere voluerint: sicuti miserabile exemplum de quodam viro inter intolerabiles cruciatus ita expirante recitat ex Antonio Gainerio Gabelcho verus Centur. 2. Observ. Med p. 139. Quapropter ut cû adhuc à tantopere sevientis hostis vi & truculentia temporis vindicari, adeoque detestando malo convenientia inveniri possint Remedia, Omnî studio in Calculi Naturam, etsi paulò obscuriorem & intricatorem, præsentî hac Aegre inquirere, & quid contra hostem tam difficilem, quippe qui ægre vel ab expertissima Arte, sæpe se edomari patitur, tam Prophylacticè quàm Therapeuticè agendum sit, succinctè deinde subnectere, animum induxi meum. Quibus Conatibus O Benignissime Deus, Qui omnis in omni disciplina Boni & fundus & subscriptor es, fave, & pro Clementia ineffabili, ut hætenus, ita & nunc me feliciter juva.

CUM BONO DEO.

THESIS I.

ET in vestibulo quidem, cū ὀνόματα sint νομοθετήματα, ac juxta Scaligeri effatum, à vocis cognitione in rei ipsius scientiam provehamur, περὶ ὀνοματολογίας Calculi paucula præmittenda erunt.

2. Intellico itaq; per *Renum & Vesica Calculum*, *Corpus* quoddam durum, lapideum sive tophaceum in partibus illis concretum.

3. Vitium autem à Calculo natum, seu Calculosa dispositio & affectus, morborum Albo ab omnibus Medicis inferitur, & quando Renes laborant, *Νεφρίτις*; quando Vesica *Λιθίασις* à Græcis indigitatur: Sed à Latinis, utpote simplici sat commodà voce destitutis, illa *Renum*, hæc *Vesica calculus* appellatur, morbum per causam & partem affectam, conjunctim sumptas, hæc ratione denotantibus.

RATIO
NOMI-
NIS.

4. Et quamvis hæc nomina sapte Naturâ generalia sint, ac Nephritis pro omni Renum læsione, Lithiasis pro quavis Calculi generatione communiter sumi possit, usus tamen obtinuit, ut *Λιθίασις*, Etymologiâ ductâ ἀπὸ τῆς λίθου, *νεφρίτις* Vesicæ, at *Νεφρίτις* ἀπὸ τῶν νεφρῶν, καὶ ἐξ ὁχλῆν Renum Calculo tribuatur.

GENUS
PROXI-
MUM.

5. Ut verò rem ipsam, quæ sub Calculi Nomenclatura comprehenditur, rectè suo locò definitum eamus, ante omnia opus erit, *Genere*, eodemq; *proximo*, id quod multorum ingenia hætenus exercuit, siquidem de eo constituendo non omnium idem est judicium.

6. Cū enim Calculus diversos subire possit respectus, hinc pro diverso considerandi modo diversimodè à diversis considerari, nec ad unum genus referri solet, sed nunc 1. Causæ morbificæ (quia præsentia suâ partes ad morbosam constitutionem disponit, quâ intercedente functiones læduntur, quò respectu, hîc nobis considerabitur) 2. Nunc Morbi, si ipsam dispositionem morbificam per se & proximè functiones lædentem hoc nomine intelligamus, & quidem vel in *Via*, vel *Numeri* superflui totò genere præter Naturam; Nunc etiam 3. Symptomatis rationem obtinere potest, idq; iterum non unò nomine; sic, quando in lacu-

lacunis Renum vel Vesica citra ullam actionum offensam delitescit. Symptoma rei præternaturalis in corpore humano retentæ; ubi verò excernitur, excretum *ὡς φούρι* dici meretur, nam Calculum *κατὰ φούρι* in homine sano nec generari, nec ullo modò ab eo excerni fas est. atq; ita ad omnia tria rerum præternaturalium genera referri potest Calculus, Pro diversa significatione vocabuli.

7. Quæ in hanc rem à me dicta sunt hæcenus, si cuiuspiam fortè Medici unius atq; alterius Præstantissimi Autoritate videbuntur confirmanda, sufficere poterit, omiſſis reliquis, Doctissimi Liddellii, & è recentioribus Dn. Sennerti testimonium, quorum ille lib. 3. Art. Med. c. 13. ait: sumi Calculum aliquando pro morbi Causa, quatenus renes obstruat & continuum solvat; à Galeno (lib. de diff. morb. c. 8.) pro Morbo in Numero aucto, toto genere p. n. Hic, lib. 3. prax. de calc. Renum c. 6. frustra laborare illos, scribit, qui anxie disputant, an Calculus sit morbus, causa, vel Symptoma, & ad unum tantum genus eum referre conantur, cum plures res, quæ singulæ diversas definitiones requirunt, hoc nomine comprehendantur, & Calculus diversò respectu variè definiri possit. Idem illud & alii tradunt, sed prolixius, quam ut integra loca adscribere placeat.

8. Neq; enim illa Nominum *ἐν τῇ βεσικῇ* & confragosa quæstio in curatione, quò Theoremata Artis referri debent, usum habet ullum, cum remediorum indicationes idcirco nihil evariant.

9. A Genere proximo ad Differentias Calculi rectà progredior, DIFFERENTIARUM. Quarum prima & præcipua à loco affecto desumitur, cuius merito *ἀλλοιότης* in Renibus, alius in Vesica generatur & subsistit.

10. Equidem Fernelius, ut hæc *ὡς ἐν παρόδῳ* attingam, in Vesica Calculum nullum generari arbitratur, sed à fabulo è Renibus delapso, omni Calculo Vesicæ rudimentum quoddam aut nucleum subſterni, aliquot argumentis nobis persvadere adnuitur, Quæ videantur lib. 6. Pathol. c. 13.

11. Sed cum virum fidedignorum *ἀντιψιαι* & rationes rem aliter commonstrent, nos Calculum etiam non accepto à Renib. rudimento quod *περὶ τὸν φούριον* quibusdam nominare libuit, nonnunquam in Vesica *κατὰ φούριον* oriri posse, asserimus.

12. Quod si enim in Utero, (cujus rei insignem narrat historiam Hipp.

Hipp. de famula Diferidis in Larissa 5. Epidem) in *Cysti fellea*, in *Intestinis*, *Ventriculo* &c. aliquando Calculos natos esse annotatum est, ad quas partes dubio procul nulli unquam à Renib. lapilli fuere transmissi, cur non etiam in vesica generationis suæ initium obtinere possent, Quoties causæ p. n. concurrerint?

13. Alteram Differentiam parit nobis *Causa*, quæ vel congenita est vel adscititia; unde Calculus *alius hereditarius*, *alius non hereditarius*.

14. Tertiò differunt Calculi *Substantiâ*, cujus ratione alius *durior*, *compactior*, alius *ravior*, *fragilior*, & hinc in arenulas resoluti hic facili, ille difficilis, vel intra corpus planè non dissolubilis, ut *durissimus*.

15. Ratione *Quantitatîs* Calculi alii sunt *maiores*, *minores*, aut *mediocres*; alii *permagni*, pro materiæ Copia & loci Capacitate. Numerò modò unus est, modò plures.

16. *Qualitate* sunt *Laves* & *glabri*, *scabri* & *asperi*; *Colore* alii *albi*, alii *Cinerei* alii *flavi*, alii *rubei*, alii *nigricantes* vel difformiter Colorati. *A figura* aliqui *rotundi*; aliqui *oblongi* & *teretes*; In quodam observatus est calculus figurâ Muris, caput erat in Uretere, corpus in renum cavitate, pedes & cauda in eorum fistulis, de quo vid *Philippi Scherbi* Medici quondam Altdorfini Theses Medicas collectas & editas ab *Hofmanno* p. 123. alii *hamati*, *angulosi* aut sine angulo existunt, alii aliter figurati.

17. A tempore etiam vel incipientes & novæ, vel inveteratos Calculos appellamus, & si quid præterea est consimilium differentiarum accidentalium, hic relatum volumus.

18. Quod ad locum, seu partem corporis nostri, in qua calculi concre-scere solent, determinandam adtinet, adtestantur Doctorum observationes, & quotidiana Experientia Comprobatum facit, non solum Renes & Vesicam, sed & alias minutas humani Corporis particulas reperiri, quæ Calculi mineram in se continere, eiq; subjectæ esse possint.

19. Calculi enim progignuntur in Cerebro, intra Calvariam, in ora Palpebræ, in, sub Lingva, in Amygdalis, fauce, in pulmonib. Circa basin Aortæ, in Corde ipso, in Arteriis, in Mammillis, Umbilico, Utero, in ventriculo, Intestinis, Mesenterio, vena portæ, jecinore, Vesicula felle, Splene, Hamorrhoidibus, Ano, testiculis, Articulis, Abscessib. Vulnerib. & plurimis locis aliis, Quorum exemplorum sat magnum acervum collectum videre licet apud Sennertum instit. Med. Schenckium Patrem.

lib. 3.

lib. 3. observ. & Schenckium filium in lithogenesia, Unzerum in Tract. de Nephritide. Gesnerum de fossilibus, Kentmanum & alios. Immo memini ante aliquot septimanas apud Sterinenses Virum Præclarè Doctum per fauces rejicere, post usum succi Granatorum recentis, duos lapillos seu tophos potius, instar Cretæ albicantes.

20. At verò cum propositum mihi sit, *ὅτι τῶ μεγάλῃ* non tam de aliarum partium, quàm de Renum ac Vesicæ lapide verba facere, intra hujus cancellos in posterum etiam me continebo, & reliqua, utpote non hujus loci ac instituti, silentio præteribo.

21. Pars igitur affecta nobis esto: Ren uterq; vel alteruter tantum, **PARTES** & Vesica Urinaria, cum Intermediis *Ureterib.* & Quandoq; etiam uri- **AFFE-**
CTÆ.
nario in pene Canali.

22. Ubi notandum venit, omnem Renalem non solum in sinu cavo, in quem serum transcolatur, sive mavis in vasis; sed etiam in ipsa ipsorum carnosa substantia interdum concreescere posse; Vesicalem vero vel vesicæ tunicis adharere, & quasi suspendi adglutinatum, vel in ejusdem capacitatem expedite volutari, inibi; vel primario, ut supra dixi, sive granatim sive corticatum coalescere, vel è Renibus nucleò tracto, indies adaugeri.

23. Et ut ad rem propius accedamus; De Efficiente Calculorum proxima & principali concretionis eorum causa, quot capita tot ferè sunt sensus & dissensus Medicorum, adeò ut hic non immeritò felicem exclamandum illum existimem! Veras qui poterit lapidum cognoscere causas.

24. Atqui omnium sententias h. l. decidere instituti mei ratio non permittit, & hac de re videre potest, si quis tales contentiones amat, supra cit. Unzerum & Sennertum, qui aliorum quoq; sententias afferunt.

25. Sententiam eorum, qui *frigus Congelans* Calculi efficientem ponunt, ut omnimode frigidam, ipse Galenus de Ren. affect. c. 2. confutavit, etsi sibi multum hujus sententiæ Patroni tribuant, arbitantes, Quemadmodum intenso frigore & Spirante Boreà, medià hyeme flumina & rivulos solidari contingit: ita etiam in corpore humano materiam crassam & glutinosam in solidum corpus coire possi.

26. Verùm isti totò, Quod ajunt, coelò aberrant. Nullatenus enim nec in Renibus, nec in Vesica, immo nec in omni animalis viventis corpo-

corpore frigus actuale tantum concedi potest, Quod congelandi vi tantâ polleat, quâ humores in homine lapidescere possint.

27. Quin immo si frigiditate materia lapidifica indurari veluti glacies posset, annon à levi iterum calore egelidari & dissolvi eandem necessum esset? Quod tamen non fieri tam certum est, quàm de eo dubitare nefas.

28. Alii, in quorum numero & ipse Galenus & Γαληνόφιλοι sunt, ἀπὸ τῆς πυρώδους θερμότητος, seu calore igneo, materiam crassam, lentam & pituitosam exsiccante, & ceu lateres in fornace excoquente, Calculos generari opinantur.

29. Pro qua sententia, quum æquè ac prior non imorum subselliorum Medicos, immo ipsum, ut dixi, Medicorum Principem Galenum applausorem habeat, tanquam pro Aris & focis depugnare videas, Quos lubens hîc prætereo, satis multos.

30. Verùm enimvero quidquid etiam ὡς πρόβλημα καὶ τῶν πρæterdant, ἀπὸ θερμότητος, seu à solo calore lapidum generationem sufficienter deducere nulla sat firmâ ratione possunt.

31. Tantum enim æstum in mortalis Oeconomix membris, qui calculos perinde ac lateres coquat & exasset, nemo sanæ mentis, facillè, Credo, admittet. Cùm videamus in Calculi generatione nec febres nec graviores functionum læsiones sentiri, ut nunc non dicam, etiam in fontib. frigidissimis Copiosè Lapides deprehendi, ubi ne quidem vestigium Caloris ullam adest, ibidemq; ligna in lapides mutata, testari αὐτόπως, qui fidem merentur, plurimos.

32. Hinc etiam humidi exsiccatio, vel aquæ absumptio locum habere nequit, quia ut dictum jam est, in ipsis aquis lapides generantur, & Salem in humido Concrefcere, Lunæburgi & alibi in salinis videre est.

33. Interim tamen non ibo inficias, immoderatum calorem & frigus etiam suo modò περιηγουμένως ad Calculi generationem concurrere & non nihil conferre posse, sed κύριον & συνεκτικόν, τῆς λιθιάσεως αἰτίον esse, & calculum à Calido vel frigido Principaliter produci, id est quod pernegandum puto.

34. Quare amplecti potius liber præ cæteris, qui in omnium manibus est, Excellentiss: Dn. Sennérzi, Petrai, (Nosolog. Harmon. Tom. 7.

De

De Ren. & Ves. Calculo) & è recentioribus Dni. *Joannis Beverovicii* (in libro singulari de Calc. Renum & Vesicæ) illis ὁμόψυχον sententiam, qui eundem planè *modum generationis* lapidum in Microcosmo, atq; adeò in Renibus & Vesica hominis, cum eo, qui est in Macrocosmo, Mundo Universalì, seu terræ visceribus & fluviorum alveis, esse nobiscum statuunt, quibus etiam exemplis, ad stipulantibus Medicis aliis gravissimis, ad rem, de qua agimus, declarandam, commodè utuntur, & omnino internum aliquod concretionis principium requirunt, causamq; Calculi veram, & Principalem *Εγγαστηρίαν* esse statuunt peculiarem quandam ab ipsa Forma quidem dependentem, *intrinsecam λειτουργικὴν facultatem*, sed ipsi *Materiæ, & insitis Materiæ salinis spiritibus proxime inexistenter*.

MODUS
GENERA-
TIONIS
CALCU-
LI.

35. *Materiam* verò esse *feculenta*, sive *pituitosa*, sive *viscida* & *Terrestria*, sive quocunq; alio Nomine appellanda, Tartarea tamen, Salinis Coagulativis Spiritibus imprægnata Recrementa, ex alimentorum concoctione & depuratione suborta.

36. Quandoquidem fieri vix potest, ut alimenta nostra, cibus ac potus, ita sint pura, quin multa *ἀνεπιτήδια, ἀκρητα καὶ ἰχθυεα*, & *Materiam* quandam alienam in se contineant, de quibus sat speciosa & notatu digna sunt divi Hippocr. verba de veteri Medicina, ubi inquit: *INEST* in homine & amarum, & salsum, & dulce, & acidum, & insipidum, & sexcenta alia, quæ pro copia & viribus varias habent facultates, & hæc quidem mixtione & mixtura inter se contemperatione neq; cernuntur, neq; quemquam molestiâ afficiunt, ast ubi horum quidquam secretum fuerit, & per se extiterit, tunc & conspicuum fit, & homini molestum esse incipit. Idq; adeò, (pergimus) si ob minùs accuratam sui à Chylo separationem in Ventriculo instituendam, unà cum ipso Chylo ad Hepar deferatur, ibi tandem per accuratiorem segregationem, secundæ coctionis excremento, humori scilicet seroso admixta, & per venas emulgentes ad Renes & Vesicam translata, eorum parietibus abeunte per Urinam vehiculò aqroso, facili negotiò adglutinetur, & ob insitam lapidescendi proprietatem in lapidem compingitur.

B

37. Quod

37. Quod si malum negligentius tractetur, & prima rudimenta, seu arenulæ, Renum carni & Vesicæ tunicis diutius immorari sinantur, affluens sensim nova similiter crassa, tartarea materia prior circumdatur & apponitur, calculi incrementum sumunt, progressuq; temporis insigni molegrandescunt, ut observatum sit, nonnunquam eos ovum gallinæcum vel majora superasse, quæ sors durissima sanè Friderico 3. Electori Saxonix & aliis obtigisse legitur.

38. Estq; hæc maximè veritati consentanea, immò ex ipsius Naturæ libro petita doctrina, quâ ἐφθαλμοφανῶς docemur, quòd, sicuti infinitas rerum coagulationes extra corpus humanum mediante sale perfici palàm est, ita etiam sal Microcosmicus in corpore resolutus in lapidem vicissim, cum aliis mucilaginosi ad induendam calculosam consistentiam ἐπιτηδεύουσι habentibus, cogi, variasq; Calculorum formas producere possit, ut etiam non desint integri ex utero lithopædii admiranda exempla, Heparq; Renes, Mammæ, ipse Uterus, Vesica in lapideam transformata soliditatem ostendantur. Videat in hanc rem, cui admiratione digna videre animus, & otium cum Catullo molestum est, compluscita apud Schenckium, obs. lib. 4. & qui Embryonis petrefacti in vetusto Gallorum Senorum oppido 1582. ex Utero extracti Historiam diligenter persequutus est, Johannem Albosium in enarratione τῆς λιθοπιδίως.

39. Et reperiuntur hodie, & reperti sunt olim lacus & fontes, in quibus stupendâ quadam Metamorphosi in naturam lapideam degenerant & commutantur paulatim injecta plurima, ut sunt ligna, Nucum putamina, stirpes, ossa, coria, Chirothecæ integra animalia & id genus alia.

40. Idem sunt qui commemorant de Aqua Tyberina Romanorum, Nili Ægyptiorum, Padî Italorum &c. eas cum nitrosa substantia etiam gypseam, lapidescentem vehere, pro certo affirmantes.

41. Absq; his etiamsi esset, quis est, quem latere possit, Salem quendam cum materia fœculenta mistum, in Vino, in lapideam abire duritiem, & cadorum vinariorum lateribus crustæ instar adherere, quod Tartarum appellamus?

42. Nec

42. Nec negari à quoquam potest, in ipsis Urinarum, præcipuè magis salfarum, & justo diutius ibidem asservatarum matulis, vel conchis illis vitreis lapideam quandam tartaro, vel Calculis, non absimilem substantiam plerumq; suâ sponte subsidere, earumq; lateribus copiosè adglutinari.

43. Neq; est, quod hæc adsertio ulli admirationem pariat, cum testetur ipsa *Experientia* omnium rerum magistra, in ejusmodi individuis, Quibus in familiari sunt usu Cibi succo terrestri, seroso, saluginoso scatentes, Quemadmodum etiam in illis animalium, quæ sale Copiosiori per se delectantur, ut Crustaceis, Cornigeris, Capris, hircis, ovib., præsertim senescentibus & muros lambere solitis, frequenter calculos inveniri & in magna Copia coacervari.

44. Clarissimus Fernelius lib. 6. pathol. c. 12. insitam renum arenosam calculosamq; dispositionem tanquam causam longè crebriorem addit, quam si quis cum Beverovicio cap. 7. *stuporem Renum*, ùve *obtusum* eorum *sensum* appellare velit, per me id faciat, licet. Eam verò qui, (inquit Fernelius,) à parentib. Contraxerit, vix ullâ ratione calculi tormenta effugiet, quandoquidem (pergit c. 52.) hoc vitium est omnium maximè hereditarium, ut non paucis pariter cum Renib. Calculus procreetur, liberiq; non minus morborum, quàm bonorum Paternorum heredes efficiantur.

45. Sicuti enim Podagrici Podagricos, calvi calvos, Tabaccarii, Philocapni, (intellige qui per omnem vitam Tabaci suffitu delectantur; Neander in Tabaco logia, p. 52.) sui similes & stupidos generant; pari modò etiam calculo laborantes parentes, naturæ ordine, vitiosam, ad eundem generandum, *διὰ θεον* in sobolem transfundere posse *οὐκ ἐστὶ ἀδύνατον*, & huc ire videtur perpulchrum illud Baptistæ Mantuani:

Qui vires in foliis venit ab radicibus humor,

Sic patrum in natos abeunt cum semine morbi.

docetq; id, proli dolor, tristis eventus multorum!

46. Recensui Causam Calculi Proximam, Principalem, subiunxi etiam nonnulla de Materiali & Generationis modo, superest ut Causarum Antecedentium seu *αἰτίων προγενεσφόρων*, deinde etiam Evidentium & Externarum mentionem faciam.

47. *περηγεμένην* verò *causam* constituto viscerum, & maxime Naturalium pravam constitutionem & actionem laesam, si vel in concoquendo, vel excrementa segregando, eaq; decenti modo & tempore, per vias à Natura destinatas, excernendo segniora deprehendantur.

48. Etenim Communi omnium suffragio, primâ concoctione in ventriculo non bene peractâ, reliqua duo Concoctionum genera æqvè probè peragi non possunt, Quando vitium commissum in prima non emendatur in secunda, nec delictum secundæ corrigitur in tertia, & sic evenit, ut impuri & terrestres succi cum sero in Renes & Vesicam deriventur.

CAUSA
CALCULI
EX-
TERNA
ET EVI-
DENS.

49. Hic antequam ulteriùs pergam, de *Rebus non Naturalibus generaliora* nonnulla monere operæ precium erit, & *Specialiora* in alium locum reservare.

50. Primus in ordine hoc stat *Aer* cum iis, quæ ad hanc classem à Medicis refertur communiter solent, estq; no cumento *Constitutio Aeris intemperata*, & peculiariter calculosis, *ad ignem frequens appositio dorsî, vestimenta circa Renes calidiora*, usus immoderatus balnearum calef. aluminosorum, *decubitus supinus & profundus* in cuticra ex anserum plumis vel supra strata nimis dura, *vestium stricatura* arcto super vertebis lumborum Cingulò &c.

51. Inprimis verò huc multùm faciunt, ac Calculis generandis uberrimam materiam suppeditant *Edulia* quælibet, non tam viscido & glutinosò solùm, quàm *Terrestri, Tartarè*, seu quocunq; coagulationi lapidosæ apto *excremento* referta. Nimia itidem *repletio & satietas, celeriusq;* nimis *ingluvies, inordinatum esitandi potrandiq;* *tempus & modus, ferculorum* in uno eodemq; pastu *varietas & multitudo*, & omnino si diversis prædita sint qualitatibus, cum tam alimenta quàm Medicamenta non apto tempore data nocere plurimùm possint, *τὸ πικίλον γὰρ διαίτης πικίλα νοσήματα πίησι.*

52. Tum illa Quæ *nimum calefaciunt*, & calorem Renum p. n. augere possunt, ut sunt ciborum nimis calidorum, ut & pharmacorum usus frequens & immoderatus, aromata varia, vehementer salita, piperata, item dulcia, pingvia, *obstructiones* faciliè parien-

tia,

ia panis azymus, biscoctus, & qui adhuc à clibano calet, singulare etiam illud ferculum, Quod in bacchanaliis ex medulla panis triticæ calentis addito butyro & lacte parari solet, *weggen*/nostrates vocant; nec melior est Panis, quem pistorum lacte subiungunt, ut ei concilient candorem, ova dura, in sartagine cum butyro frixa, Placentæ, gelatinæ variæ, *caseus* præcipuè *verus*, vermiculosus & hircum olens, qui sanè pessimus est, & uberrimam Calculo materiam subministrat, farina item cum lacte in pulvem cocta, lacticia omnia, oxygala, lac ebutyratum, Oryza in lacte cocta, bellaria non fermentata, hæc enim non solum in ventriculo frigido acescunt & coaguli instar coeunt, sed & ob lentorem & partes crassiores, obstructions faciliè procreare aptissima nata sunt.

53. *Φανεράν βλάβην* inferunt *carnes* animalium majorum, caro taurina, tale macerata, fumo indurata, suilla, ovilla, caprina, anatina, anserina, columbæ domesticæ, nisi quædam ex his cuiuspiam fuerint familiaria & usitata: consveta enim & voluptate quædã expetita *ingratius in consuetis commodiora* juxta Hipp. aphoristicè pronunciantem, 2. aph. 38: Paulò deterior & potus & cibus, svauior tamen, melioribus quidem, sed insvauioribus est præferendus. & 2. aph. 50: Consveta longo tempore etiam si deteriora sint, insveta minus molesta solent esse. *Animalium* quoque *extrema*, capita & pedes, præ cæteris, Vitulorum, porcorum, τὰ ἔντερα eorum, tot dædaleæ farciminum varietates, carnes piscium cartilaginosorum, marinorum, squamis carentium, & palustrium, ut sunt: Angvillarum, Asellorum arefactorum, Murænarum, halecum sale conditarum, Tincarum &c. eorum quæ sanguine carent, Cancrorum, caraborum, ostreorum, cochlearum omne genus, fructus immaturi denique adstringentes, acerbi, δύσπεπτοι, flatulenta, legumina, pisa in substantia, fabæ, Castanæ, Mespila, caro Cetri grandioris, Cydoniata, Olivæ, tubera terræ quoque & fungi, à quorum esu non paucos peritisse in confesso est, Quin etiam omnibus bonis parcè & hæc lege vescendum est, ne vel copiâ Natura gravetur, vel paucitate vires deiciantur.

54. *E potulentis* ad calculi generationem facit, *Cerevisia* recens

B 3

EX

ex aquis turbidis cocta, & quæ lupulo salictariò meatus referandi, abstergendi pituitamq; educendi vi pollente, non Quantum sufficit, condita est, Vinum immaturum, austerum, nigrum, impense calidum, dulce, ut Hispanicum, turbidum plurimòq; tartaro imprægnatum, cujus Naturæ & indolis Ungaricum, Austriacum, Thuringicum, Misnicum, Moravicum esse perhibetur. Aqua vitæ, omne mustum, aq. saluginosa, palustris, nivosa, glacialis, putealis, item quæ ob mineras, quas perluit, vel peculiari naturâ ac proprietate Calculum generare potest, Quâ potâ Quibusdam in locis Calculum posse reddi hominibus veluti patrium & Endemium *ἀναστίνος* nemo dubitare debet. Quibus adsociari poterit intempestivus tam purgantium per alvum, quàm *diureticorum* nimis validorum *usus*, hæc enim dum minus cautè exhibita, materiam ad Renes potenter deturbant, valde sunt noxia.

55. Improbatur adhæc plurimùm *animi & corporis exercitium* mox à sumpto cibo vehemens, gestatio diuturna, saltatio, choreæ, ambulatio concitatio, equitatio, curruum agitatio, ita enim cibus nondum perfectè coctus vi caloris per corporis motum concitati, ad viscera rapitur, distribuitur, multarumq; oppilationum & cruditatium causa suppeditatur.

56. Pertinet huc etiam *corporis ille labor*, qui fit dorso inclinatò & radiis solaribus diutius exposito, Corpus enim ac Renes h. m. plus justò incalescere manifestissimum est.

57. *Vigiliarum & Somni* ferè eadem est ratio, Quæ *motus & quietis*: Quies enim diuturna, otium, somnus immoderatus, maxime à pastu, & meridianus, cruditatibus cumulatis evacuandisq; suppressis, calorem innatum obtundit; Ex adverso nocturnæ *lucubrationes*, *vigilia* intempestivæ, præterquam quòd spiritus absument, partes debilitant & exsiccant, calore dissipato, cibos crudos & indigestos relinqvunt, & multum omnino crassæ vitiosæq; materiæ in corpore coacervant.

58. *τῶν ἐκκενωμένων* tandem καὶ *ἐπ'εχομένων* quoq; ratio habenda, ut *Urina*, siquidem ejus materiâ calculificâ imprægnatâ, ultra legitimum tempus *retentione*, quod in conviviiis ac Nuptiis, in quibus cœna in majorem noctis partem protahitur, fieri malè asolet, nihil certè nocentiùs.

59. Con-

59. Conſuetarum pariter *evacuationum* aliarum ſtatis temporibus *intermiſſio* negligentior inſigniter obest; peccans enim materia iter plerumq; ad partes affectas, Renes & Veſicam parat; E contrario verò *immodica* excernendorum *excretio*, ſpiritus diſſipando frigidam inducit intemperiem & ſtuporem.

60. Huc referenda *Venus* immoderatioꝝ, quæ uti renes ener- vando ad calculi procreationem diſponit, ſic sæpe in iis diu latentes provocando, Nephriticis doloribus anſam præbet.

61. Et nullatenus contemnendam ad retinendum Calculoſam materiam occaſionem ſubminiſtrat, *ſolidi firmive aliquid in Renibus ac Veſica* occurrens, ut limus, puris grumi, ſordes variis generis, herbarum, radicum filamenta, ſemina, Nam circa id genus quivſq; vilias quaſi prima fundamenta, Tartarea materia, haut aliter ac ſaccharum Candi, Vitriolum, Alumen, circa bacillos ligneos, item lapis Bezoar circum tenuem paleam vel nucleum, ſeſe incurſtare, & præter modum etiam creſcere poteſt; ut etiam crinalem acum à virgine, & claviculam à clauſtrario, aliquando per imprudentiam deglutitas, in medio Calculi, ovi gallinacei magnitudinem æquantis, tenaciſſimè impactas, & miræ Naturæ ſolertiâ ad veſicam delatas & exclusas eſſe compertum ſit.

62. Poſteaquam de aliis *rebus non Naturalibus* ſermonem feci, reſtat, ut de *Animi Paſſionibus* breviter dicam. *Animi* ſiquidem *paſſiones*, commotiones, ira vehemens, curæ, Calculoſis variè nocere poſſunt, humores enim concitandi, ſpiritus exhauriendi, calorem innatum, ejusq; pabulum, humidum radicale expugnandi, & concoctionem fruſtrandi vim obtinent, unde *cruditarum fons & Scaturigo* omnium.

63. Hiſce præmiſſis ac præſuppoſitiſ tanquam præcogitatis, nunc Calculi *Definitionem* inde colligimus & tradimus talem.

64. CALCULUS RENUM & VESICÆ eſt Corpus durum, Lapideum ſive *Tophaceum*, quod vel in Renum ſinibus, vel in ipsa eorundem Carne primò, in Veſica autem vel primò, vel ducto è Renibus *αὐτῶν ἐκ τοῦ*, ex ſecunda porriſſimum Coctionis ſaculentis, ſabuloſis, ſive Tartareis ſero permixtis excrementis concrevit, ab inſito ipſi Materie, & quidem ſalinis ſpiritibus proximè inſito, ſuaſpe Naturæ lapidiſico Principio, (quamvis nonnihil ad Calculum faciat loci ſub-

DEFINITIONIO.

jecti

jecti siccitas & calor, vel potius, ut Fernelius nobiscum loqui videtur, insita & arenosa Calculosaq; constitutio sive facultas, qua saepius est hereditaria) pariens Renum, Ureterum, & Orificii Vesicae obstructionem, quandoq; etiam Unitatis solutionem, & gravissima se cum trahens Symptomata.

65. Causis præcipuis expeditis, & concinnata sic definitione,
SIGNA. capessio nunc signa.

66. Et quidem ad Diagnostica sive τὰ τῶν παρόντων δηλωτικὰ quod attinet, quamvis singula per se spectata communia aut as-
PATHO- fidentia videri possint, omnia tamen simul sumpta, sunt παθογνω-
GNOMO- μωνικὰ & convertibilia, in morbi cognitionem infallibiliter nos
NICA. deducunt.

67. In ipsa Renum substantia si quietis adhuc amans delituerit Calculus, dolor magis gravativus, sin autem in cavitate & vasis jacuerit, lancinans, distendens, instar aculei infixi pungens, circa primam lumborum vertebra percipitur, *urina* ut plurimum *aquea est & cruda.*

68. Postquam verò jam è renibus emotus & ad Ureteras devolutus erit calculus, dolor, ob sensum, quem Ureteres exquisitissimum habent, longè est, quàm antea, *acutior*, qui si à transeuntis asperitate vulnerentur, *cruentum* emittitur *lotium*, & nisi totaliter Ureteres obstructi fuerint, sæpe copiosum & turbulentum, nonnunquam cum exquisitis filamentis & arenoso sedimento, *spina dorsalis agre inflectitur*, adest *torpor femoris & pedum, testiculorum retractio* sursum sentitur, dextri, quando dexter, sinistri, quando sinister Renum patitur; quibus annumerantur *ructus creberrimi, vomitus, nausea & ventriculi ἀνατομή*, ob peritonæi Communicationem & mutuam partium in se ἀδελφίαν seu Sympathiam. An verò uterq; Ren, an alter tantum, & uter duorum afficiatur, ex *sede doloris* diagnosticatur.

69. Decubitu etiam in partem afflictam dolor mitigari, in adversam & ex alimento assumpto exasperari consuevit plerumq;. Placatur insuper & ad inguina usq; dolor protenditur, ubi per ureteras ad Vesicam pergit, inq; ejus cavum calculus cum jam profiliit, ut plurimum cessat.

70. Si-

70. *Signum* autem verè *apodicticum* est, & ad ipsam affectus Speciem demonstrandum sufficientissimum, si calculi jam elaborati cum urina excernantur. Hoc enim signò posito, de affectus specie, Calculo, nihil amplius dubii relinquitur.

71. Cùm verò magna sit Nephritidi cum Colica affinitas & **DISTIN-** signorum similitudo, similitudo autem illa ambiguitatem & erro- **CTIVA.** res pariat, *Signa Distinctiva* requiruntur, quibus affectus alter ab altero discriminari possit.

72. Possunt tamen aliquando coincidere, & eodem tempore hominem torquere, ut Platerus observavit lib. 2. obs. p. 426. & alij.

73. *Distinguuntur felicissimè, ex situ loci dolentis, doloris specie, ejusdemq; fixitate, excretis, juvantibus deniq; & ledentibus.*

74. Nephriticus dolor Renum regione circumscribitur, & versus posteriora ad vertebrae lumborum deflectit, eodem in loco *stabilis* est ac *fixus*, donec à Renibus Calculus emergens juxta Ureterum ductus, versus pubem moveri incipiat.

75. Dolor autem *Colicus* sive *Colica* passio sedem etiam *supra Renes*, maximè in latere sinistro ad anteriora umbilicum versus invadit, eamq; subinde mutans, regionem abdominis omnem ultrò citròq; sursum deorsum, murmure quodam ac rugitu, qualem vix audias in Nephritide, pererrat, alvumq; occludit, ut ne flatu qui dem nec ructus exitum invenire possit. Quare etiam exoneratà alvo, aut flatibus saltem discussis dolor Colicus vel conquiescit planè, vel plurimùm inde sublevatur æger.

76. Nephritis verò redit & durat, (quamvis solutà alvo aut erumpente flatu nonnihil mitescat) constante nimirum adhuc in Renibus lapidis stimulo, doloris causâ.

77. Quin corporis etiam *erigendi impotentia*, *torpor*, *lumborumq; gravitas*, propter compressionem lumbalium musculorum & nervorum, qui in cruris musculos expanduntur, orta, haut obscure Nephritidem à Colica distinguere docent.

78. Ipsi deniq; *Excrementis* discernuntur. Initio enim Nephritidis propter obstructionem Urina tenuis, aquea & cruda con-

C

spici-

spicitur, vel guttatim cum acrimonia quadam extillat, vel planè suppressitur, dehinc cum arenularum sabulo, calculo, vel cruenta emingitur. Alvi feces sunt solito duriores.

79. In Colica autem Urina in principio rubentes & crasse sine impedimento excernuntur, quòd bilis ob viam ad intestina interceptam ad Renes fertur, alvus ferè obstruckta est, & si quid excernitur, flatuosum existit, ut etiam aqua supernatare videatur, & sterco-ri bubulo consistentiâ respondeat.

80. Reliqua etiam signa Nephritidem indicantia, ut alterius femoris, quod è directo Renis affecti est, stupor &c. in Colica non apparent, in quibus tamen omnibus tanta soepe est obscuritas & Confusio, ut εὐτυχίαν Medici etiam solertissimi eludat & fallat. Sequuntur Signa Diagnostica, Vesica lapidem denunciantia.

SIGNA
DIA-
GNOSTI-
CA CAL-
CULIVE-
SICÆ.

81. In hoc lotium in ipsa mictione, maxime circa finem repente suppressi, ac resupinato concussioq; ægrò, nisi Calculus ostiò vesicæ minor, canalem penitus ingressus fuerit, liberius rursus effluere solet, Urina ferè semper crassa & mucosa est cum sedimento albo, & si Calculus sit friabilis, arenoso; In vesicæ collo dolor, circa pubem & perinæum oberrans ac molesta quædam titillatio, aut si grandior fuerit lapis, ponderis incumbentis sensus in ipsa vesica percipitur; crura alternatim moventur, deijciendi cupiditas comitatur, frequens insuper est & facilis virga erectio, propter urinæ retentionem & mingendi difficultatem; *ναρὴν τὴν μετὰ τὴν ἰσχίαν*, & alia Nephritidis signa absunt. & tandem immisso Cathetere argenteo, vel in anum, anteriora versus, digitò, cum primis si Calculus sit major, nudus, nec mucò lubricisq; humoribus circumvestitus. Aliàs enim hanc explorandi rationem fallere, & integumentum illud in causa esse, quò minus ex syringæ contactu lapis persentiri possit, imposito alteri sua manu cathetere periculum fecit ipse Falloppius; adi Marc. Donat. de med. Hist. mir. p. m. 186.

82. Hæc itaq; signorum συνδυασμὸν unò intuitu diligentius consideratà, haut difficile erit Nephritin ac lithiasin ire investigatum, neq; enim arenulâ solis cum lotio redditâ, signo quippe tam incertò, tam infido, ut vix aliud incertius reperiri possit, fidem adhi-

adhibere expedit: Quandoquidem, ut Hipp. vocat, ἐν τῷ ὄντι
ψαμμοδεα, seu *sabulosa* illa, non semper Renum aut Vesicæ lapi-
dem arguere, sed haut rarò à duriusculo, item infoso & latente in
Renum carne Calculo, planè nulla excludi, persæpe verò in jeci-
noris intemperie calida, ob sanguinis in venis adustionem, per fe-
bres ardentes, nonnunquam à sanis, citra tamen omnem Calculi
suspicionem, sat multa prodire testatur de seipso Cardanus comm.
in citatum Hipp. 4. aph. 79. additq; vix è decem *sanis* unum esse,
qui à mictione arenarum planè sit immunis, atq; id inprimis ob-
servari in Hispanis autor est Thomas à Veiga.

83. A vero quoq; alienum est, quod quidam certò sibi persva-
dent, è Renibus Calculos rubros, è Vesica verò albos tantùm pro-
venire, cùm id *Experientie* & *Autopsie* manifestè contradicat, quã
Magistrà edocti sunt multi; etiam *albicantes in Renibus* nasci, quos
post mortem exemerunt.

84. Utrum magnus sit Calculus, an verò exiguus, rotundus,
lavis, asper & angulosus, an in Renibus quiescens, seu ureteri im-
pactus, ex hæcenus dictis, & post dicendis faciliè cuivis innotescet.

85. *Cause Antecedentes* & *Procatartica*, nec non reliquæ dif-
ferentiæ suis etiam signis dignosci poterunt; sic quã viduè ratione
æger antea usus fuerit; an *malum sit hereditarium*, & à parentibus
Calculosis contractum, ex ipsius ægri aliorumve relatu addiscen-
dum erit.

86. Quid verò de eventu Calculi utriusq; partis sperandum. **PRO-**
fit, *Prognostica* sequentia edocebunt, ubi, ut aliàs in omni progno- **GNOSTIC**
si, ita & hic, ne præceps nimis sit Medicus, cautio est. **CA.**

87. Nephritis & Lithiasis in genere propter doloris tyranni-
dem & vigilias, unde virium dejectio & gravissima mala oriuntur,
periculo non vacat.

88. *Calculi friabiles, exigui*, faciliùs comminuantur & expel-
luntur, nec qui sunt *læves, rotundi*, tantum dolorem afferant, quàm
qui contrario modò sese habent, *oblongi, asperi, & indurati*, qui so-
la tritura comminuendi.

89. Renum Calculi *discontinuati* sunt *faciliores* quàm Ves-
icæ, ob loci distantiam & Vesicæ amplitudinem.

90. Calculi *grandiores, duriores*, & qui tenaciter Vesicæ tun-
nicis adhærent, vel nunquam vel summo cum periculô *excin-*
duntur.

91. In senili quoq; corpore plaga difficulter coalescit, Re-
numq; & Vesicæ morbi in illis vix ullam curationem admittunt, ob
excrementorum, quam coacervant, copiam, & virtutis debilitatem,
secundum 6. Aph. 6.

92. A lapide *aspero & angulato exulceratio* Curatu perdiffici-
lis, cum, quæ lapidem comminuunt, ulceri incommodent.

93. Quibus *uterg; Ren* laborat, longè deterius habent, quàm
quibus alteruter tantum afficitur.

94. *Ægrius* ejectu est, qui *carni Renum impactus* Calculus; fa-
ciliùs, qui hæret *in sinibus*

95. *Arthritis Nephritidi* superveniens malum lenit, & à lapil-
lis postmodum in Renibus & Vesica gignendis hominem præser-
vat, materiâ tartareâ aliò ad articulos protrusâ, redundante tamen
materiâ, sæpius utraq; infestat.

96. Non tam frequenter Renum Calculum patiuntur, quibus
soluta est alvus, & qui faciliè vomunt: frequentius, quibus alvus
est adstricta, & excrementa salsuginosa accumulatur.

97. Quisquis etiam *Calculosus Urinam* reddiderit *diu tenuem*
& aqvosam, pro infelici signo id habeat, ejusmodi enim Urina su-
spicionem affert obstructionis Renum contumacis, à Calculo fir-
missimè compacto.

98. Illi, qui jam *sæpius Calculorum tormenta passi* sunt, eosq;
crebro excernunt, quoniam urinæ ductus à frequenti Calculi iti-
nere magis patent, non nisi justò grandioribus excruciantur, par-
vis non adeò, siquidem reperti sunt Ureteres in aliquibus tam am-
pli, ut major in eos digitus vel pollex immitti potuerit, & in viven-
tibus meatûs longè patentiores esse, quàm in mortuis, exemplum
Claustrarii supra adductum, perspicuè docet: item virginis, quæ
acum crinalem deglutivisse, eamq; Calculo, ovum Gallinaceum
magnitudine æquante, obductam, per Urinam reddidisse legitur.
Platerus ipse lib. 2. obs. p. m. 436. in Nobili quadam Matrona,
quàm secuit, Ureterem à Calculo intestini cujusdam dilatatum se-
vidisse scribit.

99. Quibuscunq; *malum hereditarium* existit, aut ubi à parentibus in sobolem derivatur Calculosa Renum ac Vesicæ dispositio, à Calculo immunes esse vix poterunt. Quod etiam de illis divinare licet, in quib. vitæ conditionis & officii ratione τῶν δεόντων neglectus accesserit, quicq; severioris diætæ legibus, etsi poscent, sese adstringere nolunt; Durat quippe Galeni καθολικόν illud θεώρημα, de curandi rat. per venæs. c. 7. Ei, qui rectam victus rationem servare nequit, Medicamenta præscribere, supervacaneum est. (Solche essen lieber und trinken was ihnen woltschmæcket / und leiden dafür/was sie können/ut Germanorum Proverbium habet.)

100. Quin etiam, ubi affectus jam altas egerit radices, & calculus tam Renum quàm Vesicæ in tantam excreverit quantitatem, ut ille per Ureteras, hic per orificium vesicæ egredi nequeat nullâ ratione, nec sine magno vitæ periculo extirpari, nedum frangi poterit.

101. Viderint itaq; delicatuli illi, & desides propriæ salutis oscres, quibus in mali initio, vel minore incremento, ad quodlibet Medicamen oblatum nauseare, omnemq; Medendi occasionem perperam procrastinare non est novum, tantisperdum Calculus in eam molem vel figuram augetur, quæ postea omnem Medici, etiam Doctissimi, curationem respuat, & meminerint potius bellè monentis Ovidii:

Vidi ego, quod fuerat primò sanabile vulnus,
dilatatum, longæ damna tulisse moræ.

102. Quisqvis etiam ad biduum vel triduum, Calculi aut alius rei cuiusdam obstruentis meritò, urinam non emiseric, & hinc per ἐναδεσµὴν materiæ evaserit comatosus, difficultasq; spirandi advenierit, brevi expirabit.

103. Tantum de Natura, causis, differentiis & signis Calculi dixisse sufficiat, reliquum est, ut breviter dispiciamus, quæ Methodo & quibus Remediis ille expugnari possit.

104. In Curatione autem res præcipuè Scopi Medico sunt pro SCOPIS positi, 1. ut operam det, quâ ratione ingratus hic hospes semel intro-CURAMISUS, maturè iterum è corpore exturbetur. 2. Inhibeat, ne denuo in DILU-locum exturbati alius succrescere possit 3. ut Dolorè vehementia mitigetur.

105. Ad duo priora obtinendum & assequendum opus est *tribus instrumentis*, quibus Medentis *Curatio absolvitur*: *legitimò purà Dietæ moderamine*; *Pharmacis internè & externè adhibitis*; *Chirurgiâ*.

106. Verùm hic ἀμεθόδως & temerè operari minimè decet, nī periculis aliorum discere, & experimenta, ut cum Plinio loquar, per Mortes agere impiè velimus, cū in comperto sit, πάντας παταχοῦ λυτὴν ἔχειν, & præposterâ medicandi ratione, nefandisq; nugivendulorum quorundam Chymicorum sceleribus, qui lucri prurigne ad medendum ultro sæpe se intrudunt, complures τῶν λιθιῶντων è vivis sublatos esse & interiisse misserrimè.

107. Quapropter Caveant sibi, & cautius mercari discant inposterum omnes, quotquot quiblibet *Idiotis, Circumferentis, Rasoribus, Medicastris Clericis, Aniculis* & cæteris ejusdem farinae hominibus, Medicinam sat temere facientibus, vitam suam potius concedere, quàm *Medicis* aliis *legitimè ordinatis* malunt, nescientes interim, quòd sit periculum in nullo, quàm simulatorum Medicorum mendacio majus.

VICTUS
RATIO. 108. Nec leve, ut in viam redeam, præsidium calculosis in accurata *victus ratione*, & aliarum *Rerum non Natur.* est positum, ea enim, si quandoq; Calculi fomitem penitus averruncare non licet, præposterâs tamen ejus recursus satis longo sæpe intervallò retardare certè potest. Hanc igitur omnium primò, quàm fieri poterit accuratissimè, calculum patientibus præscribere, ratio ordinis suò quodam jure postulare videtur, ac suprà facta promissa.

109. *Aer*, in quo versetur æger, purus lucidus & moderatus eligatur, Qui si ob naturam loci talis haberi nequit, arte immutandus erit.

110. In *Cibo & Potu* maximè delectus habeatur, cibiq; in genere sint simplices *εύχυμοι, ἐύπεπτοι*, lubricantes, non multum excrementorū flatuumq; generantes, *εὐστέροισι* verò hominibus attenuantes, incidentes, partiumq; *δυσχερείαν* debitè emendantes, habitâ semper ratione temperiei & corporis constitutionis. Rectò tempore & ordine assumantur, nec priori nondum concoctò quid-

quidquam de novo ingeratur, & si quid largiore refectioe peccatum est, id sequentis mensæ parsimonia subtrahatur; Cibus potum præcedat, & dentibus, quæ fieri debet, *τῆς τροφῆς εἰς μικρὰ διαίεσις*, in id apprimè utilis, ut calor ventriculi citius concoquat, & corpus bene nutriatur, præ nimia festinatione aut fame ne negligatur; secus qui faciunt, Cruditatescoacervant, & Arabibus Animam suam odisse dicuntur.

111. Triverbiò dicam, nîl convenientius sobrietate vitâq; frugali, cruditate repletionē ac frequenti *οἶνοποσίᾳ* ad extremos indos & Garamantas usq; relegatis.

112. Exulent ergò à calculosorum mensis cibi *δυσπεπτοι, ἀναπικίλοι*, nimium acres, salsi, exsiccentes, calefacientes, caseus, oxygala, & omnia subsequētib; contraria.

113. Panis sit Olyraceus, (*Κογτεν*) &, quod Trincavellius sollicitè monet; non planè à furfure expurgatus, cui commodè additur aliquid salis & anisi, seu sem. scænit. carvi, idq; eò majori fructu, si æger sit ventriculo frigidiorē, habituq; corporis pinguiatq; obeso.

114. Carnib; vescendū est Caponum, Gallinarum, Pullorum, Gallorum, indicorum juvenum, Avicularum, sylvestrium & montanarum, ut Perdicum, Alaudarum, Attagenum, Turturum, Turdorum, Columbarum sylvestrium, de passere *τρωγλοδύτη*, seu Regulo infra monēbimus.

115. In substantiam alendi facillimè convertuntur: ova sorbilia recentissima, carnes Vervicum juniorum, Agnorum, qui annum jam Compleverunt, Capreolorum, Vitulinæ, quæ Vervecinæ proximæ, earumq; juscula non nimium salita.

116. E Piscib; pro optimis habentur fluviatiles & squamigēti, quales sunt Lucii juniores, Salmones, Aselli recentes, Percæ, Funduli, Amiæ, Carpiones licèt squamas habeant, & à multis in deliciis habeantur, ob limosum tamen & excrementitium, quò abundant, succum, improbantur, nisi in aquis puris degant.

117. Magni fiant ex *Leguminum* genere, juscula Cicerum, Pisorum, cremor Hordei vel ptisana hordeacea, Oryza, utraq; potius cum jure carniū, quàm cum lacte cocta. E fructibus pruna Ungarica, Cappares Aquâ tepidâ ablutæ, & oleo recenti in prima men-

sa.

sa comestæ, Alkekengi saccharo conditi, Melones maturi, mala Citria, Fraga, Poma Borstorfiana cum saccharo cocta, Corinthiæ, Uvæ passæ, quæ epatis anima perhibentur, Cerasa acidula, Mora, Nuces avellanæ, juglandes recentes purgatæ, Amygdalæ, Pineæ, Ficus.

118. Inter *Herbas & Olera* principem locum teneat: Cichoreum, Betonica, Pimpinella, Betæ, Lactuca, Urticæ teneræ, Asparagus turionum, Endiviæ cum Petroselino, Foeniculo, Ruta, Nasturtio, Lupulorum primagermina, Salvia, Pastinaca sativa, radices Betæ rubræ, Raphanus minor seu Radicula, Chærefolium singulare Calculi remedium,

119. *Condimenta* verò, si quæ ventriculi langvor requirere videatur, ne sint vehementer acria, calida, salsa ac diuretica; sufficit Cinnamomum aut Macis frustulatum concisa, foeniculi aut Anisi semen modicè sumptum, & quod obiter circa victum hic notari velim, cautione summâ opus est, ne in universum omnibus Diureticam vim habentibus inconsultè utamur, eaq; cibis aliis ne admisceamus, nedum præberi concedamus, nisi purgatio prius corpore, & jejuno vacuoq; ventriculo, quò liberè ad Renes & Vesicam permeare queant: Contrà enim si fiat, Chylum nondum rectè elaboratum, in venas secum rapiunt, & ipsorum impetu impurius Corporis sentina omnis ad Renes & Vesicam unà devehitur, malumq; sic augetur & quasi duplicatur, prout fit ab intempestivo radicum Petroselini usu, quas indoctum vulgus, & mulierculæ, insulsæ medicatrices præservandi causâ quotidianis cibis, carnibus & piscibus, sine judicio, copiosè sæpe incoqvunt.

120. E *Potulentorum* genere minus nocet *Vinum* hornum, album, non acescens, quale Rhenanum verum, aut Gallicum, & si generosius fuerit, lymphâ dilutum, purum, non saccharatum, quod obstructionibus & crudorum humorum collectioni occasionem præbere potest; Nec improbatum Hydromel Lithuanicum simplex, (Medonem vocant,) bene paratum, quod non existente notabili aliquo p. n. renum calore, tantopere à non nullis commendatur, ut infelices censeantur, quotqvot è grege Calculosorum hunc potum averfantur.

121. Quia

121. Quinetiam *Cerevisiarum* magna est differentia, in genere granis sint coctæ bonis, claræ, non recentes, modicæ ætatis, Rostochiensis & Stetinenſis nullis facîle cedunt, potissimùm si defæctæ, si probè coctæ, & moderatè lupulis temperatæ fuerint, & si talis Bardenſis nativa quandoq; extiterit, fortè culpâ atq; reprehensione vacabit. Brunsvicensem (*Mumme*) & Embecensem Johannes Placotomus, Regiomontanæ Academiæ quondam Professor, in suo de Natura Cerevisiarum libro p. m. 97. ex aqua, unde coquuntur, aliquid vitii contrahere suspicatur, & hinc facîle dysuriam adferre, ac calculum generare, (cùm plurimi non solum Brunswigæ, sed & in vicinia calculosi reperiantur,) concludit.

122. *Aqua* salſa, turbida, arenosa, cæne pejus & angve fugienda. Sunt qui commendant aquæ fontanæ tepidæ, exquisitè claræ haustum, ante cibum, vel potum aquæ frigidæ, inter cibos, quòd hinc non parùm remittat Renum incendium. Sed salutarior esse reor, decoctum hordei cum pasul. min. Glycyrrhiza, Sebesten, vel julepum aliquem Violar, Rosar, vel jus pulli Gallinac, vitulinæ vel vervecinæ carnis 5. vel 6. Unciar. mensurâ, matutinis & vespertinis horis, ante pastum, modicè calidum exhaustum, item jusculum Cicerum rubr. avenatum crassiusculum, *Eine gute Habergrütze*; Quæ tamen alterare radic. Petrosel. recent. Althææ, Malvæ, & aliis convenientibus licet.

123. Atqui planè ἐκπὸς τῶν ἐλατῶν disputationis meæ versarer, si penum eorum omnium, quæ esui potuiq; sunt, hic aperire vellem, sufficit ei, qui inopinatò subjugari à Calculo & cruditatibus nolit, ut contrarius eat diætæ, cujus in superioribus mentionem feci.

124. *Motus* quoq; corporû, defatigatione tamen vitatâ, horâ unâ ante prandium vel cænam institutus, apprimè, etiam sanos, juvat & insignes corpòri Calculoso utilitates affert, Cùm non modò calorem naturalem, ut felicior nutritio fiat, excitare, sed & fabulosa materiæ expulsionem promovere possit, quæ oriò alioquin facîle subsistit, & ἐπιπύρεσ per quietem plurimum Tartari colligatur.

125. Ex *Somno* etiam moderato haut parùm redundat in Calculosos utilitatis, spiritus quippe dissipati per somnum instaurantur,

D

tur,

tur, & dum ad viscera avocatur calor, alimenti crudorumq; humorum coctio & separatio rectius perficitur, & dolor sedatur.

126. *Vigilia* item, si modum non excesserint, spiritus ac calorem in omnes corporis partes mittendo, alimenti distributionem superfluumq; propulsionem egregie juvant.

127. *Decubitus supinus* non nisi tempore exacerbationis, quando detrudendus est lapis, docente id Avicennâ, permittitur, ad resolutionem enim materiæ & viarum laxitatem plurimum confert.

128. Si quodam tempore lucubrandum & studiis invigilandum, non nisi absolutâ concoctione id fiat.

129. *Excrementa tandem Alvi & Vesicæ* quod concernit, nisi quotidie suâ sponte & Naturâ exeant, arte deponantur. Præstat itaque induratum alvum Electuariis lenitiv. Diapruno pasfulato, Mannâ, semine Carthami & inprimis Cassiâ cum momento Glycyrrhizæ vel levi Clysmate emollire. Tum præterea, si quæ agito à Natura aliæ consuetæ evacuationes fuerint, quales in quibusdam hæmorrhoidum fluxus, in mulieribus menses, ea ne supprimantur serio providendum. Excessus tamen ut alibi, ita & hic summo perevitandus, πᾶν γὰρ τὸ πλὺν τῇ φύσει πᾶλέμιον. Venus petulca vel planè aspernanda, vel alioquin castè eidem operanda.

130. *Affectus* ultimò, quoniam non parvum corpus nostrum afficiendi vim habent, animumq; perturbant, ex opposito εὐθυμία ad tuendam sanitatem proficit plurimum, tradantur illi protervis in mare Creticum portanda ventis, vel saltem Rationis ac Prudentiæ frenò coercantur, tales è pluribus sunt: excandescencia, æmulatio, mœror, invidentia, morositas, sollicitudo, dolor, lamentatio, desperatio. Hilaris animus, & gaudia moderata, naturali corporis constitutioni conservandæ aptissima.

131. Cæterum quid attinet porro his, & similibus enarrandis me immorari diutius? reliquum est, ut, quâ ratione ipsò affligentis *paroxysmi tempore curatio* tentanda sit, dicam.

132. Calculò jam in viis hærente & excruciante, non, ut Medici castrî perperam faciunt, à diureticorum exhibitione statim incipiendum, sed *Clysterem* dolorem sedantem, renes ab incumbente secum onere liberantem, vias urinarias laxantem, materiam in-

Reni-

CALCULI CURA-
TIOTEM-
PORE
PAROXY-
SMI.

133. Paretur itaq; hoc, vel simile *Clyfma*, quod recipit: Herb.
Veronicæ Miß. Hed. terr. Parietar. an Mj. Branc. Urfin. Fragariæ
an M ß. radic. Althææ; Lilior. alb. an unc.ß. sem. Althææ Fœnigr.
an. drachm. ij. coq. in f. q. aq. s. colaturæ R. ¶ j. Castiæ extract.
pro Clyst. unc. j. ß. Ol. Lilior. alb. Lini an. unc. j. Chamæmel.unc.
ß. salis drachm. ß. F. *Clyster*. Vel sequens magis laxans ac stimu-
lans. R. rad. Lilior. unc. j. Ononid. Petroselin. an. drachm. vj.
herb. Veronic. Parietar. an. M. j. Saxifrag. Mercur. an M. ß Flor.
Chamæm Gehist. Lilior. an p. j. Baccar. juniper. unc. j. sem. lini
dr. vj. Anisi, Apii, Petrof. an dr. j. ß. coq. inf. q. aq. pro ¶ j. in co-
ctat. dissolv. Electuar. Diaphoen. & Benedict. Laxat. an. unc ß Ol.
Aneth. Lilior. an. p. dr. Ol. Scorpion. unc. ß salis com. parum,
M. *veronica*. Interdum sola Olea vias relaxatum, ut Chamæm.
Lilior. Amygdol. dulc. injeci possunt. Crato parat ex solo deco-
cto Veronic. cum sacch. adipe Cunicul. vel Vervecin. Platerus R.
lactis ¶ j. diss. succ. Betæ, Mercur. Mellis an unc. j ß. Laricæ dis-
sol. in vitell. Ovor. duobus, dr. ij. cum Ol. Chamæm. Aneth. unc.
j. F. *Clyster*. Neq; verò semper ad libras accedendum, sed in unciiis
quandoq; subsistendum, ne injecti clysteris quantitas distendendo
dolorem augere possit.

135. Ubi Clyster officium suum fecerit, & dolor nondum cessarit, *Venesectio*, modò ætas aliæq; circumstantiæ, ut si æger sit.

αἰμὸφοβῶ, diversum non svadeant, & *Plethora Viriumq.* Robur constans adfuerit, ut ne ex sanguinis, ob dolorem contumacem ad partem affectam copiosi affluxu *φλεγμονή* excitetur, à primo mox enemate in usum adhibenda. Secant autem *Venam* internam cubiti lateris dolentis, revulsionis gratiâ, derivationis verò *Venam* in poplite aut talo pedis ejus, qui Reni dolenti subest, pro Circumstantiarum conditione, quæ omnia ut rectè peragantur, à perito quodam Medico consilium petendum erit.

136. Et Corpore sic sufficienter purgatò, conveniunt *Fomentationes, Balnea, Linimenta, Unguenta, Cataplasmata*, ex emollientib. & anodynis, Althæa, Melilot. Malv. ol. Violar. Terebinth. sem. lini, Fœnigr. flor. Verbasc. Chamæm. summit. Anethi &c. Renum & Ureterum regiones inungantur ol. Anethin. scorpion. Amygd. dulc. unguento Dialthææ, Rosarum, Agrippæ, item dorsum, regio Vesicæ, pubis, perinæi, maximè post balneum aut Fotum, sequenti Unguento, R. mucilag. sem. Lini unc. iij ol. Amygd. dulc. Violac. Chamæm. Lilior. alb. an unc. j. M. Vel. R. Ol. Lil. alb. Alth. an unc. f. scorpion. Amygd. amar. an dr. ij. unguent Althææ dr. vi F. linimentum. In Renum calore & ad vias dilatandas valet. Ol. Viol. unc. j. Nenuph. flor. lactis, axung. anatis an. une. f. ceræ alb. q. s. M. quibus addi possunt, si libet, pinguedines gallinæ anser. Capon. butyrum recens, & aliâ convenientia.

137. *Cataplasmata* ex ipsa fomentationis materia parari & calidè linteo duplicato inclusa loco dolenti apponi possunt. Commode etiam Olea quædam vesicæ suillæ includuntur, tepidè loco affecto admovenda, vel decocta herbar. radic. & sem. emollient. Spongiâ excepta additis quæ urinam movere solent, & vinò, penetrationis causâ. Nec operam ludet, qui chærefolium conquassatum in sartagine cum ol. scorp. frixum imponere volet.

138. Decet autem usum eorum omnium ac singulorum reiteratis vicibus, quoad urina liberius fluxerit, continuare, & si Clysteres diutius retineantur, *suppositorio* indito, vel balano eos promoveri, ut R. Specier. Hieræ picr. Galen. scrup. ij. trochisc. Alhandel. scr. j. salis & mellis an. q. s. cui in cuspide Diagrydij gr. iij. addantur.

139. Quibus decenter administratis, propinari poterit *Fore-*
si des

Si decoctum vel aliud. Illud h. m. (lib. 24. obf. 29.) præscribitur :
R. sem. Malvæ, Althææ, an dr. iij Cicer. rubr. unc. iij. sem. 4. fri-
gid. maj. an. dr. ij. hordei mund. unc. ij. Caricar. ping: n. IX. sc-
besten. n. vij. Glycirrhizæ rasæ drach. Vi. decoq; in lib. iij. aq.
pluvial. ad Consumpt. med. Quod bibat æger.

140. Hinc *Inseffus* in Balneo humido, actu calido, ex herba-
rum convenientium decoctione paratu faciles sunt, E. g. R. Herb.
Althææ, Malvæ, Atrip. Parietar. Artemis, serpilli, Origani,
Calamenth. Betonic. Senecion. Verben. flor. Chamæm.
Violar. &c. Radic. lilior. alb. Pastinac. Raparum, Raphani.
sem. lini, Fœnugr. Carvi, Petrosf. Apij. Vel R. Rad. lilior alb. Al-
thææ, an unc. j. herb. Pariet. Veronic. Malvæ, saxifr. an. M. IV. flor.
verbasci Melilot, Chamæm. an. Mij. sem. Lini. Fœnugr. Althææ
Saxifrag. an unc. j. coq in f. q. aq. f. pro Balneo, in semicupio,
vel vase lumbario dicto, in quo umbilicotenus & ultra Calculosus
consideat, hoc enim in magnis cruciatibus Nephriticis Remedium
esse præstantissimum Platerus testatur.

141. Qvòd si etiam è *Diureticis*, item qvæ laxant, flatu discuti-
unt, aperiunt, Calculoq; pellendo accommodata sunt, collisa qvæ-
dam & sacculo inclusa prædictis addere libet, non abs re hoc fore
existimo; Qvin etiam foris ea admove, partemq; affectam herbis
coctis demulcere non inutile est; Addi autem poterunt: Rad. Pim-
pin. Filipend. Urtic. Ononid Rubiæ, Glycyrr. herb. Sifymb. aqvât.
Aquil. Abrotan. Bupleur. flor. Verbasc. Genist. sem. Mil. Solis,
Fœnic. Dauci, Alkek. Petrosel. bacc. junip. & alia.

142. Inter balneandum bibat ægrotus de decocto superiore
haustum, vel Cicerum rub. & radic. aperientium. Nec diu immo-
retur balneo, ne vires dissolvantur.

143. His ita dextre præmissis, viisq; sufficienter oblinitis, hu-
mectatis, dilatatis, demulsô dolore, materia emollitâ & præpara-
tâ, corporis sentinâ expurgatâ & urina fluente, tum demum libe-
raliori manu *Diuretica mistiora* in usum sunt accersenda, in quibus
tamen propinandis delectu opus est, ne in calida & sicca Renum
constitutione oleum, qvòd ajunt, camino addatur, & majus da-
mnum inferatur.

144. Tandem, quando jam Ureteras est ingressus Calculus, ad *Cucurbitulas* s. scar. seu *ventosas*, tanquam sacram Anchoram confugiendum, & applicari possunt gradatim à regione Renis afflicti ad pubem deorsum, secundum Ureterum ductum procedendo, quibus lapis paulatim in Vesicæ capacitatem protrahitur, quò eum pervenisse mitigatio doloris indicat. Manu quoq; calidà vel panno frictio fortis facta, à doloris sede deorsum idem præstare dicitur. In via si subsisterit & dolores pepererit, *erectò Corpore stare*, vel deambulando leviter *illud exercere*, quò Calculus eò citius & promptius descendat, juvabit.

145. Sin autem ex Ureteris initio, propter cruciatum, qvem ibi infert, intolerabilem, in Renum cavum retrogredi debeat, *pedes in altum* eleventur, & nonnihil lumbi concutiantur, hæc enim ratione dolor interdum subito quiescit.

146. Sic *Spiritus valida impulsio, vomitus, sternutatio*, impetu suo fat valido ad Calculum, si in via hæserit, loco movendum, aliquid adjumenti afferre possunt.

147. Ubi jam in Vesicam transectus, orificium ejus obstruit, ut propter Urinæ retentionem & inde natum dolorem summum æger ferè enecari videatur, tum *Catheter* instrumentum cavum, urinæ proliciendæ idoneum, per cervicem, (à perito tamen Artifice, qui partes non lædat,) ad Vesicam usq; introumitti uniliter poterit, lapis obturans à Collo Vesicæ propelli, & Urina educi, ægro interea vel supino cubante, vel scammo insidente, Cruribus divaricatis *Candela teres, cerea* eundem hic usum habet, quæ, cum molis sit, minori ferè labore ad Vesicam usq; adigitur.

148. *Suctione* tandem, *Mictionis impetu, Sectione* expellitur, attrahitur, eximitur Calculus, quorum ultimum, *Sectione*, non sine Mortis periculo & convulsionum, quæ sequi solent, perficitur, ut felicissimi censendi sint illi, qui in *Lithotomorum* manus aut nunquam pervenere, aut liberi viviq; ab ipsis evasere.

CALCULI PRÆCAUTIO TEMPORE INTERMISSIONIS.

149. Et huc usq; *Curationi, tempore exacerbationis* instituentæ toti vacavimus; Nunc ad *preservationem* alterum medicatio- nis scopum, *tempore intermissionis*, ubi jam æger à *Paroxysmo* fuerit liberatus, observandum, transaturi sumus.

150. Etenim cum non sufficiat tantum propulsare hostem, sed

sed ita debellare eundem deceat, ne datis induciis facili negotio se recipere possit, proin contra hujus hostis hostiles admodum incursus, summâ diligentia & quàm fieri poterit, maturrimè præmunendi sunt *ad calculum dispositi*, ut ne levi brachio ab eo supplantentur, & deniq; nec opinantes, nec hostile quidquam sperantes, occidantur.

151. Quæ omnia præcaventur, si ea quæ *Calculo materiam suggerunt*, *Renes & Vesicam debilitant*, *calesciunt & exsiccant* immo & *nimum refrigerant*, seriò subtrahamus; Contrà, quæ ab adhæsu arenularum *Renes abstergere*, quæq; *Calculos*, dum exigui adhuc & friabiles, *dissipare*, *deorsumq; promovere* apta sunt, administremus.

152. Cardanus in Aph. Hipp. Comm. per compendium q. recenset, quæ prohibeant, ne Calculus generari facilè possit, sunt ea, stragulum potestate minimè calidum, usus olei oliv. rec. butyri à caseo abstinentia & iis, quæ ex lacte fiunt, item Terreis & salis, expressis diligens leoniment; dum mingitur, tum quod omnia fere complectitur, *cavere à crapula & eruditare*.

153. Quoniam igitur maxima spes hunc affectum præcavendi in exquisita *Vitæ ratione* posita est, eum vivendi modum patiens omnino observet, quem in loco de *Dieta* plenius descripsimus.

154. Dehinc summopere in rem Calculosi fore crediderim, si suæ Artis bene gnari alicujus *Medici*, non cujusvis *inepti circumforanei & pseudoMedici*, qui hanc vel illam formulam pro thesauro habet, & eodem calapodiò omnes calceare contendit, præscriptò, per intervalla, Vere cum primis & Autumno, atq; intermediis, si necessitas exigat, temporib. *corpus* à vitioforum humorum, camarina (priùs tamen. ut par est, melle Rosar. solut. syrup. Capill. Vener. de 2. vel 5. radic. Byzantino, Oxy mel. simpl. & aq. Borrag. Scabios. Saxifr. Calaminth. Puleg. Betonic. *humorib præparatis*) expurgetur, & antecedentium Causarum moles everratur, quod commodè fieri poterit *Pharmacis*, tum ad quosvis humores exsuperantes, tum ad salios & serofos Ichores à Renibus avertendos directis, & absq; insigni eorum agitatione alvum blande subducentibus, exhibitis, ut ita corpus purum, ut nec morbis aliis, sic Calculo minùs fiat obnoxium.

155. Talia sunt *Rhabarb. Manna fol. Senæ. Mechoac. Agaric.* Trochisc. flores *Cassia* rec. extracti, extract. *Rhabarb. extr. Mechoac. cremor tartari*, è compositis Electuarium lenitiv. diaprun. simpl. Pasfulat. leniens, Diacatholicon, Diaphœnic. sirup. de Cichor. c. *Rhabarb. Rosar. Violar. solutiv. &c.* ex quibus omnibus pro ægri palato & peccantis humoris ratione hæc vel illa Medicamenti formula parari potest; e. g. *R. flor. Cass. unc. j. vel ij. cum saccharo Cand. Violar. F. Bolus. Alia* in mense bis usurpanda, *R. Cass. rec. extr. unc. j. β. pulp. Tamarind. & sebesten an. dr. ij. pulv. rad. Glycyrr. scr. j. sacc. q. s. F. Bolus.* Vel diluantur decoct. *Glycyrr. sebesten, jure, Carnium.* Vel si *Pilulae* deglutire malit, *R. Resinæ Lariceæ vel abietin. Limpid. q. v. subig. pulvere Glycyrr. & sacchar. Cand. F. pasta ex qua formentur Pilulae,* quarum dosis dr. j. vel plus. Vel uti poterit decocto radic. *Gram. Fœnic. vel Apozermate* hoc laxante & abstergente, quod *R. Radic. Glycyrr. unc. j. β. Passular. exacinat. unc. β. Sebesten par. X. Prunor. par. v. Cicer. rub. par. j. sem. 4. frig. major. an. unc. β. sem. Anis. dr. iij. fol. Sen. radic. Polyp. an. unc. j. flor. Viol. P. j. F. Decoctum, edule. sacc. Viol. Rosac. prout libet.* si ad Calculum idem hoc accommodari velit, add. rad. *Fœnic. Petros an. unc. j. Saxifrag. Althææ, an. unc. β. Malv. Capill. Ven. an. M. j. Fl. Aneth. p. j. bacc. Alkek. dr. ij. austaq; Senæ quantit. ad unc. j. β. Quibus si Rhab. Agaric. Troch. add. felicius operabitur.*

156. Vino Medicato si quis magis delectetur, tale *Purgans* paratu facile est, *R. fol. sen. s. st. unc. j. sem. Carthami dr. vj. Agaric. troch. vel Rhabarb. elect. dr. ij. rad. Glycyrr. unc. j. rad. aperient. an. unc. β. Flor. Violar. Maly. siccant. an. dr. ij. bacc. Alkek sem. Anis. Levistici an. dr. j. Passular. min. unc. j. affund. Vini libr. iij.*

CHIRURGIA. 157. Nec intermittendus interim *usus Enematum* (th. 133.) descriptorum, sicubi etiam res monuerit *Chirurgico* insuper præsidio locus concedendus erit, ac si Venæ plethorâ tumuerint, brachialem quotannis semel, vel bis, tempore in primis Vernô & Autumnali secare, *sanguinem q;* pro copiaratione & patientis tolerantia nunc parcius, nunc liberalius *destrahere* licet.

158. Quan-

158. Quando hæc ita peracta sunt, & humorum peccantium evacuatio, eò quò thesi nostrâ 154. & seq. indicatum est, præcessit modò, in usum trahatur manè jejuno ventriculo *Diureticum* aliquod familiare, ad liberandum Renes ab omni fœda ibidem stibulante colluvie E. g. Elix. Juniperin.

159. Quin tempore pacis etiam *partium principalium roborandum* haut levis habenda est *ratio*, ante omnia Ventriculi, qui roborabitur Conserv. Ros. rubr. Quam multis nominib. Montanus Calculosis commendat, Ol. Nuc. Mosc. Menthæ, Absinth. Rosarū idq; eò magis, si durante Paroxysmo vomitionib. fuerit debilitatus.

160. Quæ tamen non ita accipi velim, ac si ægro prorsus ab omni vomitu sit abstinendum, sed quòd potius, si Naturâ ad vomitum fuerit proclivis, nonnunquam semel aut bis terve singulis mensibus finitâ coenâ adjuvari debeat *vomitivū*, ex succo aut sem. Atripli. Anethi, Raphani, fol. radic. Asari cum oxymelit. aq. muls. & decoct. hord. paratis. aliisq; mitioribus pituitosam Ventriculi materiam ejiciat.

161. Primis viis evacuatis mox Renibus inhærens *saburra*, ne per moram in Calculum abeat, *expellenda*, in quem finem Terebinthinâ lora vel illora vix quidquam exoptatius, non solum enim alvum movere sed & Renes ab arenulis purgare, eorumq; obstructions sine periculo tollere potest.

162. His hætenus prælibatis, aperiendum tandem videtur. *Promptuarium Medicamentorum* tam *simpl.* quàm *Compas.* adeoq; tam manifestâ quàm specificâ quâdam facultate contra contumacem hunc hostem militantium, peculiaremq; Renes abstergendi, Calculum confringendi atq; per Urinam expellendi vim habentium, è quorum classe Practicorum præstantissimorum solertia & industria sequentia notavit selectiora, & magnum præterea eorum apparatus invenire est apud Untzerum in Tractatu de Nephritid. lib. 2. *Felicem Platerum, Johannem Schenckium* obs. Med. lib. 3. de Renib. qui, quid singula in curando Calculo præstiterint, Exemplis docet, item *Sennertum, Varandaū, Weckerū, Beverovicium* & alios.

163. *Simplicia* sunt vel è *Radicibus* vel *Seminibus* vel *Herbis*, vel *Floribus*, vel *Fructibus*, vel *Gummi*, vel *Liquoribus* vel *Metallis*, vel *Animalibus*, *Animalium partibus* vel *Excrementis* vel *Lapidibus*, quorum omnium aliquot *exempla* in scenam sunt producenda.

E

164.

164. *E Radicum familia* sunt radices Ononid. Asparagi, Fœni & Petros. Apij, Graminis, Raphani utriusq; , Urticæ, Rubiæ, Eryngij, Glycyrrh. Veronic. Althææ, Malvæ, Saxifrag. min. seu majoris, filipend. Pimpinell. Asari, Dictamni, Aristoloch. Qvinquefol. Ireos, Betonic. scyllæ, Cyperi, Peucedani, Capparum, Rapar. Genist. Personat. Lauri, Imperatoriæ, & id genus plures.

165. *Semina* sunt Maluæ, Althææ, lini, lithosperm. Genist. Agni casti, Xanthii, Anisi, Carvi, Fœnic. Cumini, Apij, Dauci, Anethi, Urtic, Nasturt. Petros. osfa Mespil. Bacc. Junip. Halycab. Lauri.

166. *Ad Classem Herbarum*, pertinent, Betonica, Asparag. Lupuli teneritates, Polii mont. summitates, Serpill. capill. Ven. Rut. agrestis, Asarum, Calamintha, virga aurea, Asplenium, Chamædryes, Chamæpitys, Pulegium, Silybrium, Nasturt. Meu, Phu, Saxifrag. Lappa minor, Carduus, Matricaria, Artemis. Acetosa, Hypericon, Hedera terr. Lithospermon, Crithmon seu Portulaca marina, Sonchus, Apium, Petros. Parietar. Betonica Chamæm. fol. Lauri, Herniar. Bupleur. &c.

167. *Flor.* sunt Betonic. Genist. Chamæm. Malv. Bismalv. consolid. Regal. Melilot. Violar, ex quibus pro varia Medici intentione variæ Medicamentorum formulæ concinnari possunt.

168. *Frustrum* hîc probantur Ulvæ pasæ, Ficus, nucl. Cerasfor. Persic. Amygd. Cappares, Alkek. Cynosbati, & spongiolæ in illa, aliquibus Bedeguar dictæ, excrecentes. Nuces Avellanæ, quarum si 10. aut 12. singulis vicibus stomacho jejuno à calculoso Comedantur, & aq. Mellis destill. unc. j. superbibatur eximie commendant Crato cons. 140. additq; se compertissimum habere non paucos diris calculorum cruciatibus expositos Avellanarum nucum & Amygdalarum usu suis liberatos.

169. De genere *Gummi* præferuntur Gummi Tragacanthum, Cerasi, Pruni, in vino albo soluta & pota, Terebinthina vera, Larrigna, Abiegna, cum pulv. radic. Glycyrr. vel vitello ovi subacta & liqvore aliquò diluta.

170. *Liquores* sunt Oxymel, Hydromel, Acetum scilliticum, aq. destill. Fœnic. Petroselin. Pariet. Malv. Althææ, flor. Genist. Nucl. Persicor. Antinephrit. Quercetani, succus Parietar. Veronic. succus

succus Berber. Limonum, Lacrymam etiam Betulæ, quam ineunte Vere perforata fundit, potam, miris hic laudibus haut pauci effe-
runt, item decoctum rad. Asparag. Rubiæ, Apri, Malv. Cicertum,
rub. fragorum, Petroselin. Ononid. Cortic. fabar. spir. Tartari. Nitr.
Vitriol. Salis, ol. sem. Citri, succini, ol. autem Cryſtalli qvod plurimi
h. l. extollunt, falsò sic dici putamus, spir. è bacc. Juniper. spir. Tere-
binth. in jusculo manè frequenter bibita, ubi tamen notandum ve-
nit, ea qvæ insigni calore sunt prædita, non temerè nec omnibus
esse propinanda, ne continuò horum usu Renum intemperies au-
geatur.

171. Ad *Metalla & Mineralia* pertinent Vitrum ustum, Chry-
focolla, salia varia ut Nitri, Ononid. Chærefolii, Junip. stipitum,
Fabar, Brassicarum, Verben. Absinth. Carduib. Sal succini volatile,
Cremor tartar. Tartar. Vitriolat.

172. In ordine *Animalium* eorumq; *partium* sunt Leporina-
caro, Renes, pellis, Cicadæ aridæ, tritæ, Cinis lumbr. terr. Millep.
seu Aselli, qvi præparati ab *Horatio Augenio* Tom. 2. epist. Med.
l. 9. valde commendantur. Troglodytes seu *Regulus*, Ein Zaun-
föng Germanis, καὶ ὅλην τὴν οὐσίαν Calculosis prodesse cre-
ditur, Sanguis Hirci, Herbis Diureticis & Calculum frangentibus
nutriti, Leporis, Vulpis, Hirundinû, Cinis ungu. Equi, Testæ Coch-
lear, plumar. scarabæor. Cancror. à Cantharidum verò Cinc-
rib. & *δρακονίς* temerarias manus abstinuissè juvat.

173. Nec *Excrementa animalium* qvorundam planè *ἀγένητα*
habentur, ut sterqus murium siccatur cum sem Fœnic. an. dr. β. Oli-
bani, Cinnam. an scrup. j. in pulverem redactum efficax contra
calculum remedium, sic lotium Capræ mont. Hirci, Apri, Calculi
ab homine excreti, in felle Bovis, umbilico & vesica suis in-
venti.

174. Sunt & *Lapides* quidam adversus lapidem remedio, ut la-
pis Lyncis, Judaicus Tecolithos dictus, spongiæ, in capite Lima-
cum, piscium, ut Carpionum, Percarum minor. fluviatiles. His
addenda, succinum alb. Oculi Cancror., mandibulæ, ossa capitis
lucii piscis, & reliquorum piscium in pulverem comminuta, Ta-
leolus Leporis, (*Nasensprungi*) Capreoli, *Lapis Nephriticus*, qvi vel
externè gestatus Calculum frangere & expellere dicitur.

175. Et hæcenus *simplicia*, ex quibus *Potiones, Electuaria, Stupi*, (quos tamen non nemo ob qualitatem eorum glutinosam à saccharo inductam improbat,) *Pulveres*, vel alterius formæ Medicamenta componi possunt. Seqvuntur nunc *Composita usitatoria*, quibus Practici haut vulgares in curando calculo usi fuere.

176. Ante alia summopere placet *decoctum* illud *Foresti* suprâ (thesi 139.) adductum, utpote qvod temperatum est, ut febricitanti etiam tutò exhiberi Possit. Vel ex recentibus herb. & fruct. quando haberi possunt, seq. aq. destilletur R. Nucl. Ceras. Fragor. fruct. Chamærub. baec. Alkekeng, Hederæ, junip. an. unc. j. radic. Raphan. marini unc. iij. Fabar. virid. Cum siliq. Pariet. an. M. j. Sij Cratev. Fœnic. mar. an. p. j. è contusis omnib. simul extrahatur aq. & servetur ad usum. vel R. salis Ononid. de Onisc. an. dr. ß. aq. Cerasor. Asparag. an. unc. j. M. Vel R. Spir. Terebinth. scrup. j. aq. Capill. ven. unc. ij. M. Quidam post usum Apii viridis cum lacte vaccino cocti. additò paucò aq. & salis, frusta Calculorum rejecta & dolorem sedatum esse ajunt. Alius injecto prius *Enemate* bibebat ol. Amygdal. dulc. cum succo Limon. & pedini apponi jubebat sacculum ex Cumino, quibus Calculus expellebatur. Alii magnæstimant destillatum, qvod fit ex radic. Ononid. & Raphan. sylv. affuso vino Rhenano in B. M.

177. Felix Platerus eximius Practicus sæpe à se magno cum successu seq. Remedium usurpatum esse fatetur ingenuè, Tom. 2. de dol. p. 457. Prax. R. Rad. Glycyrr. Lauri an. drach ij rad. Ononid. dr. j. sem. Alkek. Paliuri, Milij solis an. dr. ij. sem. Apij, Petrosefini, Fœnic. an. dr. j. Nasturt. dr. ß. Gumm. Cerasor. vel Prunor succini an. dr. j. Resinæ Laricæ coctæ unc. ß. Cin. Cortic. Fabar. dr. j. Lapill. Cancr. dr. j. F. pulvis, addendo ad gratiam Cinnam. & ad colorem santali rubri tantillum, dosis dr. j. Ad *dolorem* verò *mitigandum* illi sem. Papav. albi dr. j. ß. immisceri poterit.

178. Nec factu difficile esset, complura alia *πολυθύλητα καὶ γήσια φάρμακα* hic recensere, nisi allata conatui nostro hæc vice sufficere posse arbitraret, itaq; brevitati studens unum atq; alterum adhuc apponere placet. R. sem. Lithosperm. Alkek. an. dr. j. sem. petrosf. dr. ß. Cum aq. Limon. unc. v. vel. R. Nucleor. Persic.

fic. exsicc. unc. ꝑ sem. Melon. mund. dr. ii. sem. Fœnic. dr. j. F. pulvis cum jure Cicerum bibendus. Aliud. R. sem. Genist dr. ꝑ. succin. scrup. ij. sacc. Cand. dr. i. cum Vino. Vel R. pulv. radic. Ononid Saxifr. an dr. iij. sem. Petros. Milij solis an. dr. ij. Magist. Ocul. Canc. dr. j. lap. judaic. Nephrit. præp. an. scrup. j. F. pulvis, cuius dos. dr. j. in vehiculo approp. Vel R. Rad. Glycyrrhizæ, ꝑ. nucl. Persic. sicc. unc. j. sem. Anisi. Fœnic. an unc. ij. sem. Alkek dr. j. sem. Milij solis, dr. ꝑ. Lapill. Cancr. dr. ij. sacc. Cand. unc. j. ꝑ. F. pulvis tenuissimus. Superbibatur interdum decoctum Cicerum rubr. Petros. Cort. fabar. addito Butyro recent. & modicò salis.

179. *Serum etiam lactis Caprini* in quo aliquid fumar. maceratum est, haut parca manu, sed copiosè, quotidie ad mensuras ꝑ. 6. epotum, abstergit egregiè.

180. Ad *Ardorem Renum* temperandum valent *juscula refrigerantia* emulsiones, sirupus violatus, Nenupharinus, cum Pissana. Externè Ol. Violar. Rosar. ungent. Rosac. cum pauxillo aceti inungatur, sic. R. Sirup. de Althæa Fernel. unc. j. dissolve in aq. pariet. & Ononid. an unc. ij. F. julep. Aut R. aq. Pariet. unc. j. aq. Fœnic. Fl. Fabar. julep. Rosar. an unc. ꝑ. F. *julepus*.

181. In *Continuata* Solutione, asperitate, erosione, si quam effecerit calculus, ut haut rarò solet, locum habet Cassia rec. extr. & Terrebinthina Veneta. Assumi præterea possunt troch. de Carabe, & Alkek de Terra sigill. & omnia ex aq. plantag. propinari.

182. Et ut tandem huic Disputationi finem imponam, si quandoq; *dolor vehemens* urserit, ad eundem compescendum conferunt *Opium recipientia* & alia, ut Laudanum Opiatum, Philon. Roman. sirup. de Althæa Fernel. Crocus Immo Clysteribus etiam Anodyna permiscenda, bibi possunt Troch. de Alkek c. & s. Opio, dr. j. pulveris. in Lacte caprino, quod etiam cum sacc. Cand. aut Diarrag. cum aq. stillat. & similib. bibitum, anodynum est. Vel si magis arridet *Emulsio* aliqua *Anodyna & Narcotica*, R. Nucl. persic. 4. sem. Maj. frig. Melonum aut cucurb. an. unc. ꝑ. sem. papaveris albi dr. ij. affusa aq. Malv. vel pariet. exprimatur succus lacteus, qui cum sacc. Cand. Rosar. Tabul. vel Penidiato, non neglectis interim iis, quæ *ad virium Conservationem* facere videbuntur, sumatur.

183. De *Calculo Vesicæ* præterea nihil magnopere monitu dignum occurrit, nisi quod *validiora*, & frequentius majoriq; quantitate usurpata requirere videatur, quum *Renum Calculo* duriorum plerumq; substantiam majoremq; quantitatem obtineat, & per remotiora loca Medicamenta traduci oporteat, quò vires eò ad Vesicam perungere queant.

184. Atq; ita hæc *Calculi Naturam* (posito *Genere Proximo*, posita *Materia*, quæ est *salsuginosa*, *Tartarea*, *Sabulosa* & *lapidificari* apta quævis sanguinis *fæcula*, posita *Causa Efficiente Principali*, quæ est ipsi *Materiæ*, & quidem *Salinis Materiæ Spiritib.* proximè *Inexistens Lapidifica*, ab ipsa *Forma* dependens *Facultas*, & *Adjuvantibus*, inter quas potiore locum tenet *peculiaris viscerum*, vel *Renum & Vesicæ dispositio*) interpretati sumus, ejusq; tam *præ-servationem*, quàm *Curationem* reddenda præ-subjecimus.

*Uni, & in quo Uno omnia sunt Unum,
Deo Ter Opt. Max. sit Laus, Honor & Gloria.*

Qui Medicis Musis felici sydere natus,
Exceptusq; sinu Sophies, maturus Alumnus
Artis Apollineæ; Niveâ nunc veste refulgens,
Præmia sollicito studio multoq; labori
Debita, Doctoris summos sibi poscit honores.
Ecce in substratam miles descendit arenam,
(Miles non leviter Virtute instructus & armis,))
Jam pugnaturus summo adspirante Jovâ,
Ut Laurum attingat, nuper quæ tempora circum
Cinxisset, Phœbo si Fata benigna fuissent.
Sic pugnaturus pugnet feliciter opto,
Et porro obrineat Lauri potiora Brabeia.

D. Joachimus Stockman,
Præses.

PRoles Galeni, Delicium meum,
Florente pro Virtutis adorea
Educis in lucem labores
Pierios geniô benigno.
Et ut dolosas lampade navitis
Syrtis recludit stans Pharus ardua

Ad

Ad Saxa terras ambientis
 Oceani scopulosq; monstrat:
 Sic Arte clarus Pœoniâ doces
 Vitare Scyllam, (quæ mala!) Calculi
 Corpus dolori mancipantis,
 Et misere quoq; lancinantis.
 Sit laus Athenis Callirœes aqvis
 Quæ fundit alto flumine rivulos;
 Tu saniozem reddis haustum
 Hippocratis tubulô medendi,
 Laudet Camillum fascibus inclyta
 Romana Princeps; Quid? tibi Spiritum
 Vitamq; debet Calculosus
 Æger & ambiguus salutis.
 Virtute maacte ista! tibi splendet
 Æternitatis Gloria Nobilis,
 Cepheia virgo. cœli ad axem
 Donec hyperboreum sedebit.

*Nobiliss. Dn. Cand. Petro Götzen
 Amico & Conterraneo aviter-
 nûm suspiciendo apposuit
 Petrus Idem, L. L. Stud.*

sistimus, Virum Nobilem, Praestantissimum & Doctiss. D.
 Gögen/ in quo eorum, quae in futuro Excellentissimo Medico
 nihil desiderari testamur, quod ex privato Examine ad
 Normam statutorum nostrorum cum ipso satis accuratè p
 lentissimè animadvertimus, ita quidem ut unanimi suff
 cièntem nemine, dignissimus judicaretur summis nostrae Artis
 Honoribus prima quâq; occasione adipiscendis. Cùm verò
 suâ Publicè toti Academia probare debeat & velit, The
 Calculi Natura & Curatione prolixius quidem, sed
 sa tamen ita ad disputandum conscriptas exhibemus, d
 16 Dec Collatio instituetur placida Die 9. Julij horis ante
 dianis in Auditorio majori. Rogamus Magnificum T
 Reverendos, item Consultissimos, Experientissimos &
 Dn: Professores, Doctores, Magistros, Verbi Divini Mi
 le Collegas & omnium Ordinum Viros Doctos, totamq; i
 Optimarum Artium studiosorum Cohortem, ut dicto
 pore frequentiores convenire, Dn: Candidati vires, ing
 in Medica Arte Profectus Amicè & benevolè explorare
 Nosq; & totum Auditorium erudire & sua Praesentiâ or
 ventur. Id nobis erit gratissimum, & Collegio Medico
 Nosq; ut vicissim omnibus & singulis in simili vel alia q
 ne nostra officia semper consent promptissima, operam
 dulo. Deniq; Deum Ter Op. Max. supplices oramu
 jus nutu & Auspicijs Anno millesimo quadringentesimo
 Die duodecimo Novembrii, nata & Aucta est haec in
 Academia, eandem placatui propitiatuq; servare, for
 gere velit, cum universa Provincia & tota Civitate.
 stochij, Sub Sigillo Medicæ Facultatis, 27. Ju

96(0)900

habitum & Personam histrionis referunt, &
 sic & Medici nomine quidem multi, reipsa
 medicina scientiam sibi verè & aptè compara-
 compos esse debet, ut Naturam nactus sit,
 aptum, institutionem à puero, industriam
 Naturà opus est, quà repugnante irri-
 optimum quodq; viam commòstrante, Ar-
 ex institutione à puero, in loco ad disciplina-
 modato, cum Prudentia sibi comparare opo-
 poris; industriam accedere necesse est, quo-
 ra, feliciter & bene crescendo, maturos fructus
 enim quæ terra producuntur, eadè omnia
 gnitio se habere videtur. Natura namq;
 Præcepta seminum rationem habent. In-
 sationi responderet. Locus verò disciplina-
 bienti, ex quo ijs, quæ à terra nascuntur,
 ligens studium Agricultura est. Tempus
 nam nutritionem confirmat. Hactenus H-
 pralidij; peculiare quoddam insuper in Me-
 sus Præfatione in lib. 8. suarum Controv.
 nij acumen & agilitatem, sive ευστοχίαν, sive
 inde erit, & hujus ευστοχίας beneficio saepe
 exercitatus in Praxi Medicus seniore Cur-
 vulgo videtur, felicitate vincat. Sed h-
 Quæ de utilitate & Necessitate Medicae Ar-
 exhibitis honoribus & Præmijs dici possen-
 servare. Vereor enim, ne mihi contingat,
 contigit, Hercules Laudes recitanti, cui
 Ecquis Herculem vituperat? Et sanè qu-
 posset, quis aunderet, cuius salutare auxilia
 ploramus, & gratà mente agnoscimus,
 Caterùm hujus tam Nobilissimæ Artis in-

briones sunt:
 vi enim Me-
 ram omnium
 locum studijs
 Inprimis igitur
 a, eadè ad
 ratur, quam
 tura accom-
 ec longitem-
 lut grvida-
 Quo modò
 dica Artis co-
 i; Doctorum
 o tempestra
 us, aëri am-
 petiit. Di-
 hac ad ple-
 generalibus
 monet Valle-
 ngulari Inge-
 dixeris, per-
 & minus ex-
 ate, sive ut
 mpere placet,
 Professoribus
 cationem re-
 mone cuidam
 occlamavit:
 vituperare
 in morbis im-
 re debemus?
 liorem vobis
 sisti-

the scale towards document